

Nötmyrans vattenståndskurva 1998

Robert Ström

Allmänt så erbjöd 1998 tyvärr sämsta tänkbara förhållanden för såväl häckande som rastande våtmarksfåglar, trots att året började med vattennivåer upp mot 59 m. Vattenståndet i april och maj var extremt lågt med årets lägsta notering; 57,45 i slutet av maj - en nivå som normalt bara nås under sommartorka i juli-augusti. Toppen på >58

m i andra halvan av juli hindrade ej slätterarbetet vid Nötmyran, men väl vid Västerby ångar som ligger något lägre i förhållande till ån. Nästa topp, 58,24 i senare halvan av september, gav fläckvisa vattenspeglar i det korta gräset men omöjliggjorde ej efterbete (även om det bidrog till att förkorta säsongen).

Nötmyran under översvämningen i maj -99.

Foto: Daniel Green

Punktaxeringar av häckfåglar 1998

Ake Berg

Under flera år har olika former av inventeringar av fågelfaunan i Svartåområdet genomförts, främst har häckfågeln på Nötmyran inventerats vid flera tillfällen sedan 1975. Dessutom har skogarna runt Fläcksjön inventerats, liksom jordbruksmarkerna runt Nötmyran och dessutom har ett flertal arter specialinventerats, t ex storspov, tofsvipa, kornknarr, svartlärna, ortolansparv etc. Alla dessa inventeringar är dock arbetskrävande och ger endast information om delar av häckfågelfaunan i området. Därför initierades under 1998 ett mer omfattande punktinventeringsprogram som täcker in ångsmarker, våtmarker, sumpskogar, barr- och blandskogar samt åkermark och till viss del bebyggelse. Målsättningen med inventeringarna är att långsiktigt följa upp beståndsutvecklingen av ett flertal arter i Svartåområdet under en längre period, men också ett utvärdera eventuella effekter av olika skötselåtgärder, förändringar i vattenstånd och liknande. Förhoppningsvis kan de ansvariga inventerarna sköta sina rutter under ett flertal år så att materialet blir så jämförbart som möjligt mellan olika år.

Metoder

De 203 inventeringspunkterna är indelade i sammanlagt 13 rutter. Varje punkt har placerats så att gränserna för 100 m radie går att uppskatta så bra som möjligt i fält, ofta har vid diken, vägar eller andra objekt använts som gränser. Alla rutter har besökts tre ggr. Inventering har skett en gång under perioden 5-20 maj, en gång 21-maj-5 juni och en gång 6-20 juni. Detta är relativt sent jämfört med traditionella inventeringar, men pga den omfattande vårfloden på ångsmarker och i sumpskogar tidigt på säsongen, som normalt gör stora områden otillgängli-

ga, så har dessa inventeringsperioder bedömts vara lämpliga. Inventering har ej skett vid kraftigt regn eller stark vind och har startat vid soluppgången. För att undvika att en punkt alltid inventeras vid en viss tidpunkt på dygnet så har rutterna inventerats i omvänt ordning vid olika inventeringstillfällen.

Varje punkt inventerades under exakt 5 minuter från och med ankomsten till punkten. Antal par av alla arter inom 100 m, samt på större avstånd än 100m noterades. Det gällde således att göra en rimlighetsbedömning och tolka hur många par/revir det finns inom området och inte notera två par bara för att en fågel har flyttat på sig.

Under promenaden till punkten kan arter skrämmas upp och flyga iväg. Dessa arter inkluderades också, dvs platsen för uppflog noterades. Flockar och högt överflygande individer noterades ej.

Under sammanställningen av materialet framgick det att noteringarna av alla observation utanför 100m hade flera svagheter. För det första noterades många arter i ett tillräckligt antal inom 100m för att kunna fastslå ökning och minskningar i framtiden, vilket är bra eftersom observationerna då är knutna till ett specifikt område/biotop. Dessutom noterades samma individer av vissa arter som hörs långt på flera punkter, vilket ger en missvisande bild av deras numerär. Undertecknad har därför valt att endast utvärdera antalet av olika arter inom 100 m och under 1999 föreslås att endast observationer inom 100 m noteras.

I stället för att notera alla observationer av intressanta arter så kommer, från och med 1999, observationer av mer ovanliga arter som kan vara av intresse att noteras i ett

rutnätssystem som täcker hela området.

Förhoppningsvis kommer punktinventeringarna, "rutnätsobservationerna" och traditionella fågelrapporter att ge en bra bild av förändringar i numerären av olika arter de kommande åren.

Vissa arter observeras oflast i grupp och noterades med antal individer. Detta gällde för: ladusvala, hussvala, backsvala, tornseglare, grönfink, gräsparv, stare, björktrast, gäss och änder, ringduva, skogsduva, tamduva, skrattnäs, fiskmås, fisktiarna, svarttiarna, gråtrut, korsnäbbar, kaja och kråka.

För vissa arter var detta ibland problematiskt t ex när de sjunger eller hävdar revir.

Därför noterades antal revir när man hör t ex ropande/revirhävdande individer, men antalet individer noterades när man såg födosökande individer av dessa arter.

Resultat

Målsättningen med denna första rapport är ej att presentera detaljerade analyser av första årets resultat, utan att presentera metodiken och visa på vilka arter som har påträffats på de inventerade punkterna. Därför presenteras ej biotopssammansättningen för de olika inventeringspunkterna.

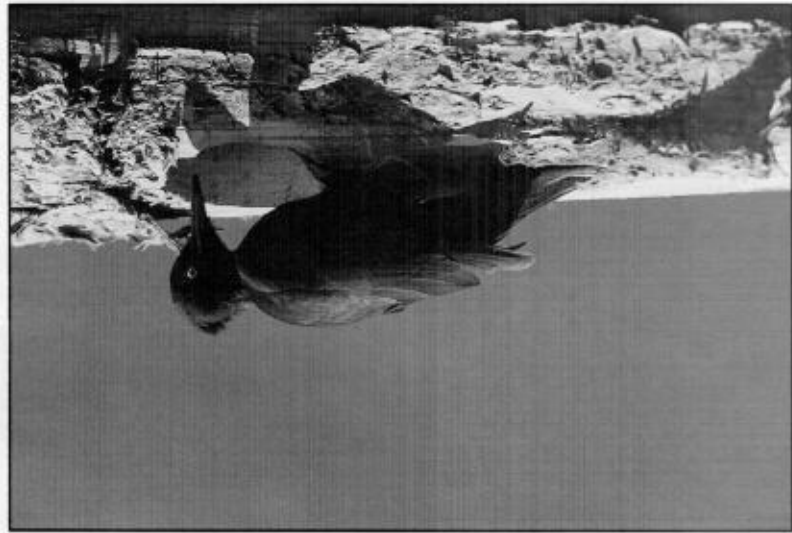
Totalt inventerades 203 punkter under 1998. Av dessa var drygt 30% belägna

på ängsmark eller på mader, ca 30 % på åkermark och drygt 30% i skogsmark.

Detaljerade siffror presenteras ej i denna första rapport, eftersom många punkter bestod av flera olika habitat, tex punkter belägna i skogsbryn 114 arter noterades totalt vid inventeringarna och många av dessa noterades i relativt stora antal (Tabell 1), vilket gör det möjligt att i framtiden följa upp eventuella förändringar i antalet revir hos dessa arter.

Dominerande arter var som väntat lövsångare (främst i sumpskogar) och bofink.

Ett flertal ängsmarksarter (sånglärka, ängspiplärka och gulärka) tillhörde också de vanligare arterna.

Spillkråka.

Foto: Kim Lill.

Antalet häckande årtor och skedänder

Karl-Gunnar Källebrink

I samband med punktinventeringar och försök att uppskatta antalet häckande skedänder och årtor i Fläcksjön, Gussjön och Rörsjön. Vid sammanställningen av fakta om häckfågelfaunan i Svartåområdet (Berg och Ström 1998) tillhörde änderna de arter som var svårast att uppskatta populationsstorlekarna för och en önskan var att få bättre uppskattningar på de mest skyddsvärda änderna - årta och skedand.

Antalet häckande årtor uppskattades i den nämnda sammanställningen till 10-20 par och antalet häckande skedänder till 15-30 par (Berg och Ström 1998).

För de områden (Fläcksjön, Rörsjön och Gussjön) som inventerades 1998 var de tidigare uppskattningarna för årta 7-13 par och för skedand 7-18 par (Berg och Ström 1998). Under 1998 uppskattade antalet årtor i dessa tre sjöar till 10 par och antalet

skedänder till 14 par (Tabell 1), dvs inom de intervall som tidigare uppskattats.

Det är troligt att den totala populationen av skedänder i området ligger närmare den övre gränsen (30 par) än den undre (15 par) som tidigare angivits. För årtan tycks det uppskattade antalet falla mitt i det uppskattade intervallet och populationen i Svartåområdet är troligen ca 15 par. Troligen finns dock stora skillnader mellan olika år och under 1998, som var ett extremt torrt år, tycktes varken årta eller skedand häcka på Nötmyran. Under normala år häckar flera par av bägge arterna på dessa ängsmarker.

Referenser

Berg, Å. och Ström R. (1998). Svartåområdet inför 2000-talet - en faktsammanställning. Länsstyrelsen i Västmanlands Län 1998 nr 2.

Tabell 1.

Uppskattat antal häckande par av årta och skedand i Fläcksjön, Rörsjön och Gussjön 1998.

Lokal	Skedand	Årta
Färjebron-Storängen	2	1
St. Mörholmen-Prästgårdsviken ²	1	1
Axholm	1	1
Byberget	1	1
Notudden	2	2
Näs-ån mot Sörsälbo	4	3
Rörsjön	1	1
Gussjön	1	?
Totalt	14	10